

er onder een  
d aan het stuur  
geven in storking  
is met veel tijd  
het geheel niet

erwerking en be-  
tegenzette oefening  
aar dat hij gaven  
id leert woekeven  
te school dit doet

de methode, is  
iet de leerboeken  
persoon van den  
rs, die zelfs hij  
as, ja hij enkel  
rgens negen tot  
erling weten in  
, alles geeft wat  
vooroordeelige wijze

mperd klassikaal  
passing van het  
helderheid van  
de wordt bereikt  
ch tevens geleerd  
is beter.

le vorming ook  
r arbeidsgemeen-  
geering der klas-  
van de school  
ken.

helen geen inter-  
holen zijn.  
el aansporen op  
hten en daarbij  
igeland na, waar  
zers belangeloos  
willig de school-  
ten. In Amerika  
atjongens club,  
indibosschen te

le jeugdige indi-  
vervloeiend veel,  
in de opvoeding  
oote waarde.  
wat de indivi-  
lle niet te voet  
noch in de mo-  
en de werkelijk-  
i van het kind,  
zich te veel tot

het zintuiglijk-waarembare alleen. Ze loochenen tot  
hun groote schade de natuurlijke verdorvenheid van  
het kind en de macht der zonde.

Geen wijsheid in eeuwige dingen is er voor die Gods  
Woord verwarpen. Dat Woord roept op om de kinderen  
op te voeden in de leering en vermaning des Heeren.  
Dat is geen individualiteitsontplooiing, geen oproep tot  
activering van wat in het kind is, tot sociale samen-  
werking allereerst. Het is de oproep om zich te buigen  
voor de macht van het Woord, om te laten inwerken  
de majesteit der Openbaring, om te laten werken Gods  
Geest in het hart.

Aldus alleen ontmoeten elkander de methodes van  
het van buiten af en die van het van binnen uit, van  
deductie en inductie, van de individuele en de  
sociale vorming. Aldus leert het kind de twee groote  
geboden der liefde tot God en tot den naaste verstaan  
en beoefenen.

STRIKWERDA.

## ZENDING EN EVANGELISATIE.

### De betekenis der Jeruzalemsche Conferentie.

„De Macedonier“, ons zendingstijdschrift, nam een  
artikel over van Dr H. A. van Andel uit „De Op-  
wekker“, waarin hij een beoordeling gaf van de Zen-  
dingsconferentie te Jeruzalem, ten vorige jare gehouden.

„De Hernut“ neemt dit artikel over en hecht er  
zijn adhaesie aan. En wij kunnen ook niet anders,  
dan de bezwaren van Dr van Andel onderschrijven.  
Trouwens, wij hebben indertijd onze opmerkingen niet  
teruggehouden, met name wat de „Boodschap“ betreft.

Vooral treft ons, dat Dr van Andel zoodanig mogelijk  
wil blijven meewerken aan de internationale zendings-  
beweging; maar hij laat duidelijk uitkomen, dat op  
de Conferentie te Jeruzalem zich verschijnselen voor-  
deden, die op den duur hem wel eens zouden kunnen  
aanzaken zich terug te trekken.

Als een man als Dr van Andel zoo schrijft, dan  
blijkt wel, dat de Conferentie niet met onverdeelde  
sympathie kan worden toegejuicht.

Trouwens, tegen alle samenwerking zijn er bezwaren.  
Maar wij moeten toch niet het karakter eener con-  
ferentie uit het oog verliezen. Zij geeft toch geen be-  
sluiten, waaraan de deelnemers zich hebben te onder-  
werpen. Maar zij is veelmeer een samenspreking van  
belanghebbenden in dezelfde zaak. Van alle kanten  
worden de vraagstukken bezien. Indien mogelijk wordt  
een oordeel uitgesproken. Ook komen de verschillende  
machten ter sprake, die aanleiding tot botsing kunnen  
geven. En ten slotte gaan de deelnemers naar huis,  
om met het gehoorde winst te doen.

Wat nu de Conferentie te Jeruzalem betreft: het  
schijnt ons toe, dat in onze gereformeerde pers meer  
critiek is uitgeoefend dan het beteekenisvolle ervan is  
aangewezen. En loopen wij dan niet gevaar onbillijk  
te worden? O, wij erkennen volkomen de juistheid  
der critiek. Er is zelfs nog meer critiek te geven.  
Dr M. Schlunk in zijn boek „Von den Höhen des  
Olberges“ zet het mes der critiek er diep in! Zelfs  
wordt aan zijn critiek in „The Int. Rev. of Miss.“ een  
artikel gewijd onder den titel: „A German view of  
the Jerusalem meeting“.

Toch laat Dr Schlunk ook het volle licht vallen  
op de betekenis dezer Conferentie; ja, heel zijn boek,  
waaraan verschillende Deutsche afgevaardigden naar de  
Conferentie meewerkten, doet die betekenis helder  
uitkomen.

Zeker, hij wil uitdrukkelijk verklaren, dat uitspraken  
eener conferentie zoo licht het karakter van een  
compromis krijgen, en in meer dan één beteekenis  
kunnen worden opgevat. Maar dit is nooit te voorkomen  
met een internationale bijeenkomst van zooveel ver-  
schillende richtingen. Men moet zich veelmeer verbazen,  
dat nog in zoo menig opzicht overeenstemming bereikt  
werd, en eenparige uitspraken konden worden gedaan!

Wij moeten ook niet verwachten, merkt Dr Schlunk  
op, dat conferentie-uitspraken de oplossing der zware  
problemen kunnen geven. En wie aan zulke uitspraken  
den maatstaf van wetenschappelijkheid wil aanleggen,  
en er eischen aan stelt als aan een wetenschappelijk  
betooog, gaat feil. Zelfs het de Conferentie te Jeruzalem  
meermalen een formuleering achterwege, omdat men  
er zich niet riep voor achte.

„De Conferentie moet niet als een eindpunt worden  
beschouwd, maar als een brandpunt, waarin de stralen  
voor een oogenblik samenkomen, om dan ieder in  
eigen richting verder te gaan. Ja, haar betekenis zal  
eerst dan gebleken zijn, indien haar gegevens of in  
de praktijk worden omgezet in daden, of als bevruch-  
tende kiemen in de gedachtenwereld der Protestantische  
wereldzending worden opgenomen.“

Het zou dus niet recht zijn van de Conferentie meer  
te willen maken dan zij zelf wilde zijn.

Hoeveel materiaal heeft de Conferentie niet bijeenge-  
bracht voor schier alle onderdeelen van den zendings-  
arbeid!

Neem b.v. de verhouding tusschen de oude en de  
jonge kerken.

Dit vraagstuk was op de Conferentie van Edinburg  
in 1910 nog niet aan de orde. Maar nu drong het  
zich met kracht naar voren. Een derde van de 250  
deelnemers kwam van het zendingveld. De verschil-  
lende Inlandsche kerken uit China, Japan, Indië, Afrika,  
Korea, hebben zich niet te vergeefs laten hooren.

En nu is het waar, dat wij met onze zendingkerken

in Ned. O.-Indië nog geheel aan het begin staan. Maar  
het zal niet lang meer duren, of de kwesties, die te  
Jeruzalem werden behandeld, zullen ook door onze  
zendingsmannen onder de oogen moeten worden gezien;  
ja, in enkele opzichten worden zij reeds nagegaan.  
Nu, wat in het rapport van Jeruzalem over deze dingen  
gezegd is, biedt rijke stof tot overdenking en een waarde-  
vol bezit.

Dr Schlunk oordeelt ervan: „De uitspraken hebben  
de betekenis van een program voor de toekomst, wat  
nog te meer opmerkelijk is, omdat met den ouden  
formeelen eisch van zichzelf onderhoudende, zichzelf  
regeerende en zichzelf uithreidende kerken gebroken  
werd, en de geestelijke hoedanigheden naar voren wer-  
den geschoven.“

Over het rapport inzake het Zendingsonderwijs heft  
Dr Schlunk een juichtoon aan. Het is bekend, dat Dr  
Schlunk in de zending een gezaghebbend man is en  
in elk opzicht tot oordeelen bevoegd. Maar dit geldt  
vooral ook het onderwijs. In het „Neue Allg. Miss.  
Zeitschrift“ schreef hij verschillende waardevolle arti-  
kel over dit onderwerp. Hij noemt de uitspraken der  
Conferentie een „onderwijsmanifest“. Hoort hem zingen:

„Ik zie in dit dokument een eerste en over het alge-  
meen welgeslachte poging, om ten eerste het geheele  
onderwijs der zending als religious education uiteen  
te zetten en Jezus als voorbeeld in het leeren aan te  
prizen, en ten tweede in heel dien arbeid de resultaten  
van de paedagogisch-psychologische wetenschap van  
onzen tijd planmatig aan te wenden.“

Tegelijk brengt zij klaar voor het bewustzijn, wat  
trouwens in de Conferentie zelf ook werd gezien, dat  
de wereld tegenwoordig niet meer door muren wordt  
afgehekend, zoodat men Amerikaansche, Engelsche,  
Duitsche en andere typen tegenover elkander kan plaat-  
sen; veelmeer gaan er in de onderwijskwesties „Horizon-  
tallageringen“ door de menschheid, en is er bij alle  
verschil toch ook veel overeenstemming...

Het kan zeer spoedig noodig worden, om in plaats  
van zendingelingen, paedagogen van beroep of ten minste  
paedagogisch geschoolde theologen uit te zenden, die  
tegelijk de Engelsche en Fransche en Duitsche theologie  
en paedagogiek onder de knie hebben.“

Er ware nog meer te noemen, om te laten uitkomen,  
van hoeveel betekenis deze Conferentie is. De ver-  
schillende onderwerpen vragen daartoe afzonderlijke be-  
handeling.

De Conferentie was niet een gereformeerde vergade-  
ring; allermint. Maar toch kan ook een gereformeerd  
mensch van harte instemmen met een uitspraak als  
deze, door haar in de wereld gezonden:

„Het tegenwoordige geestelijke leven in de kerken  
is niet in overeenstemming met en beantwoordt niet  
aan de taak, waarvoor zij staan. Waren wij er niet

Verhoogde Christus, ach, Gij zijt zoo verre  
en d'aarde is zoo nabij en, z'is zoo schoon;  
wij worsten vruchteloos, dat niets versperre  
den weg der blikken tot uw glans en troon —  
Dan doet de vijand onze zielen zeere:  
zie, wij verstaan uw machteloos pogen niet:  
„Wanneer g'uw liedren zingt, waar is uw Heere,  
en: als g'uw Heere zingt waar is uw lied?“

Waarom hij alzoo eindigt:

O, Koning van ons lied en van ons leven,  
het leven ligt in puinen om ons heen;  
Gij hebt het ons in hoop en glans hergeven;  
Nu wijdt ons hart het niemand anders, neen!)

Maar, nog laat het machtig uitbreken van het ziels-  
diepe lied, dat Jezus looft, onder ons zich wachten,  
al is er hier en daar een belofte en klinkt er een  
toon, die een zuiver geluid doet hooren. Ik denk o.a.  
aan de sinds alweer verstilde stem van Geerten Gossaert,  
die zooveel beloofde in zijn „Experimenten“. Ik kies  
daaruit: „Els Daimona“<sup>1)</sup>:

Laat nu, in angst en pijn,  
Meester, mij niet alleen...  
Wien heb ik buiten U?  
Immers, niet een?

T liefste dat Jeugd gewon  
Naamt ge mij, liefde en eer.  
K zweeg. Dat de Dienaar niet  
Twist met den Heer!

Vordert Gij alles nu?  
K zwijg. Want ook dit is recht.  
Zij Gij de Meester niet?  
En ik de Knecht?

Maar blijf bij mij, blijf bij mij,  
Blijf bij mij, o mijn God!  
Maak niet uw woord te schand,  
Maak niet uw trouw ten spot!

Hoort... om mijne eenzaamheid  
Hoort U 't gemeen....  
Laat mij, in angst en pijn,  
Meester, niet gansch alleen!

Peter van Maars sloeg even een teederen toon aan  
in zijn „Klarenden Luchten“<sup>2)</sup> (ik denk b.v. aan zijn  
„Jezus en de ziel“), maar daarbij bleef het dan ook.

Jacqueline van der Waals schonk verzen van zuiveren  
geloofstoon (zie met name hare „Laatste Verzen“<sup>3)</sup>),  
maar een eigen Jezus-lied heeft ook zij ons niet na-  
gelaten.

Tot op heden heeft misschien wel het klaarst van  
zijn Heiland gezongen: Willem de Mérode, uit wiens  
bundel „Het kostbaar Bloed“, ik citeer het aandoen-  
lijke: „Nij het Kruis“<sup>4)</sup>:

Dwaasheid, ergernis, kracht Gods.  
Paulus.

Ik heb op Golgotha gestaan  
En zag 't gelaat van Jezus aan,  
Dien men als een ellendeling  
Aan 't kruishout hing.

Daar rees zijn lichaam angstig bloot,  
Zijn oogen duistrend naar den dood,  
Handen en voeten smartgekromd,  
Den mond in drogen dorst verstomd.

Is dit een Heiland naar mijn wensch,  
Een veeg en afgeloterd mensch?  
En kan dit zwaarigeronnen bloed  
Een balsem zijn voor mijn gemoed?

Toen heeft mijn ziel tot U geschreid  
In groote godverlatenheid:  
Heb met ons beiden medelij,  
O Heer, verlos Uzelf en mij.

Toen doofde Gij der zinnen schijn  
Als lampen die niet noodig zijn.  
En als een lauwe regen viel  
Uw bloed in mijn verleppe ziel.

Toen zag ik dwaze zwakkeling  
Den Heer, Die voor den hemel hing,  
Die al mijn zonden en mijn smart  
Leed aan zijn doodbekropen hart.

Wat wordt Uw bitterheid mij zoet!  
O Heer, er daalt een honingvloed  
Van liefde uit Uw gescheurde zij.  
Gij dorst en derft en lenigt mij.

Ik weet, voor wien Gij sterven woudt,  
Aan dit van God vervloekte hout.  
Ik moest daar hangen, ziel en lijf  
Der wereld tot een tijdverdrijf.

Gij wilt U geven, en Gij sterft  
Voor mij, die dikwijls van U zwerft.  
Maar in mijn woergekeerd gemoed  
Leeft Gij, en Gij leeft mij voorgoed.

Aanzie, aanzie mijns harten rouw  
En ken, die U niet kennen wou.  
En gun Uw fellen moordenaar  
Een woord van troost, een enkel maar.

Ik weet wel, dat Gij mij bemint,  
Maar ach, een ongehoorzaam kind  
Zal schreien en niet zijn gerust  
Eer 't is getroost en afgekust.

Wat wordt Uw bitterheid mij zoet.  
O Heer, er is een honingvloed  
Voor mij, die overal U zocht  
En aan het kruis U vinden mocht.

Terwijl ik tenslotte nog heenwijzen wil naar een  
der jongsten: W. A. P. Smit, die in zijn: „Feesten  
van 't Jaar“, rijke beloften biedt. Van hem laat ik  
U hooren:

### Goede Vrijdag.

Zooals een vrouw haar pijnen lijdt  
Om 't liefste, dat uit haar begint,  
En in de felste amarten strijdt  
Om 't aarzlend leven van haar kind —

Zooals mijn Moeder duelloos leed  
En daalde tot den grens der dood,  
Maar door haar pijn mij worden deed  
En mateloos het leven bood —

Zoo, Christus aan het kruis, zij Gij  
Een moeder in den groep der pijn,  
Dat met U, als Uw kindren, wij  
In 't zelfde leven zullen zijn.

O Moeder, die de Christus heet  
En deze hoogste Liefde zijt,  
Voor wie ons hart geen beden weet  
Dan: Jezus Christus, o Gij lijdt....<sup>5)</sup>

<sup>1)</sup> Tweede druk 1920. Rotterdam, W. L. en J. Brusse's  
Uitgevers-Maatschappij, pg. 7-15.

<sup>2)</sup> Tweede druk 1927 bij C. A. J. van Dishoeck te Bus-  
sum: pg. 38/42.

<sup>3)</sup> A.w. pg. 154.

<sup>4)</sup> Uitgegeven door C. A. J. van Dishoeck te Bussum, 1924.

<sup>5)</sup> 2e vernieuwde druk, N. V. Van Lothum Slaterus'  
Uitgevers-Maatschappij, Arnhem, 1925: pg. 107.

<sup>6)</sup> Guido Gezelle's Dichtwerken: Gedichten, Gezangen, Ge-  
beden en Kleingedichtjes, Zesde Druk, L. J. Veen, Amster-  
dam, 1913: pg. 19/20.

<sup>7)</sup> Amsterdam, P. N. van Kampen en Zoon, 1907: „Van  
Aangezicht tot Aangezicht“, pg. 7/10.

<sup>8)</sup> 1916, Uitgegeven bij van Dishoeck te Bussum: pg. 67/8.

<sup>9)</sup> N. V. Uitgeverij Maatschappij „De Zonnebloem“, Apel-  
doorn, 1919.

<sup>10)</sup> Ling, de Waalburgh, Blaricum, 1923.

<sup>11)</sup> N. V. Uitgevers-Maatschappij van Lothum Slaterus en  
Visser, Arnhem, 1922: pg. 52/4.

<sup>12)</sup> Uitg. van de Uitgevers-Mij. Holland, Amsterdam, pg. 23

vast van overtuigd, dat de liefde Gods, en de genade van den Heere Jezus Christus en de gemeenschap des Heiligen Geestes evenzeer als in de eerste dagen der uitbreiding der kerk ook nu in de kerk werkzaam zijn, wij zouden met het oog op de taak, die voor ons ligt, vertwijfelen. Zij is te groot voor ons. De vernieuwing van het leven der kerk door een nieuwe instrooming des Heiligen Geestes is derhalve niet alleen wenschelijk, maar onvoorwaardelijke noodzaak. De Internationale Zendingsraad roept de Christenen allerwege op tot nieuwe en meer innige boete, berouw en bekeering, ook tot een nieuw vertrouwen in de kracht van het gebed, en tot een onbegrensde overgave aan God en zelfverloochenend dienen.

Wij hebben iets genoemd, niet om de gegrondheid der kritiek te weerspreken; integendeel, maar om te verhoeden, dat wij als Gereformeerden zouden voorbijzien het vele goede en groote, dat God in de Conferentie van Jeruzalem aan de zending in het algemeen, en alzoo ook aan onze zending, heeft willen schenken.

J. D. W.

## PERSCHOUW.

### Freud over de religie.

De Landwehr schrijft in „Geref. Kh. Rotterdam“:

Het is opmerkelijk, dat vele wetenschappelijke mannen zoo hardleersch zijn. Enkele jaren hoorde men van wetenschappelijke zijde luidke prediken: „ontwikkel het verstand maar, breng verlichting aan en gij zult het kwaad gaandeweg minder zien worden“. Die op dit standpunt stonden predikten: „bouw maar openbare scholen en ge kunt gevangenen sluiten“.

De historie heeft dit beweren gelogenstraft.

Men bracht wetenschap bij.

Men koos als devies: „door wetenschap tot het goede“, maar men ondervond, dat men door kennis de macht van het kwade niet kon breken.

De wereld werd er niet beter op maar wel slechter. De hooggeloopte verheffing van de wetenschap leed fiasco.

En wat bemerkt men nu?

De Freud is een beroemd psychiater.

Hij is de man van de psycho-analyse.

Zijn doel is om de ziel van den mensch te analyseren.

Hij tracht tal van verschijnselen in het zieleleven te verklaren door een theorie op te stellen, die, op zijn zachtst gesproken, nog al fantastisch is.

„Ook Freud begint te profeteeren. Hij heeft een boekje uitgegeven getiteld: „Die Zukunft einer Illusion“, waarin hij uitspreekt, dat het niet gemakkelijk is om een weg door het leven te vinden. Ook is hij er zich volkomen van bewust, dat hij maar over een beperkte ervaring beschikt waar het geldt de psychische verschijnselen bij den enkelen mensch in zijn ontwikkeling van het kind tot den volwassene. Maar uit wat hij gezien heeft, concludeert Freud, dat de religie met een neurose (zenuwziekte) moet worden vergeleken, verder dat de menschheid deze neurose eenmaal geheel te boven zal komen, ongeveer op eenzelfde wijze, als waarop een kind door een neurose heen groeit. Alle infantilisme (achterlijkheid) is bestemd om te verdwijnen. De regels voor het cultuurleven moeten op zuiver redelijke grondslagen, niet meer op religieuze overwegingen berusten. Wij moeten nu eens een opvoeding probeeren, die geheel aan alle religie gespeend is. De toekomst is aan de wetenschap. Door de wetenschap zal de mensch nog veel meer macht krijgen. Natuurlijk zullen er wel rampen blijven. Maar daarin moet de mensch zich stoisch leeren te schikken. Tegen den dood zal „waarschijnlijk“ geen kruid gewassen zijn. Doch de hemel is ook alleen maar — voor de engelen en voor de muschelen“.

Zal men dan nooit leeren?

Neen, niet de wetenschap zal de wereld redden, maar het geloof en de bekeering.

Ook Dr Freud zal jammerlijk bedrogen uitkomen met zijn theorieën.

Het dwaze Gods is wijzer dan de menschen en het zwakke Gods is sterker dan de menschen.

### Over Hosea's huwelijk.

In de „Delftsche Kh.“ (drukkerij „De Motor“ in Sneek) leere deze toch eens onderscheiden van „Delfah (avensche) Kh.“ schrijft Dr W. H. Gispén over Hosea's huwelijk. Aldus:

Het huwelijk van Hosea, dat vermeld wordt in de eerste drie hoofdstukken van zijn boek, behoort tot één der meest besproken kwesties op het terrein van de Oud-Testamentische uitlegkunde.

We lezen, dat het eerste woord, dat Jehova tot hem richtte, was, het bevel, om zich te nemen „eene vrouw der hoerijen en kinderen der hoerijen“ (Hos. 1:2). Hosea doet dit en trouwt met een zekere Gomer, een dochter van Diblahim. Uit dit huwelijk worden geboren twee zonen en één dochter, aan wie de profeet namen moet geven, hem verschaffte door den Heere. In het derde hoofdstuk krijgt Hosea het Goddelijk bevel: „Ga wederom heen, hemin eene vrouw, die bemind zijde van haren vriend, nochtans overspel doet“ (Hos. 3:1). Hij koopt zich die vrouw en verhindert haar om haar verkeerde praktijken uit te oefenen.

Tusschen de vermelding van deze twee bevelen en hun uitvoering staat dan een lange klacht van den Heere over de ontrouw van Zijn volk, na bedreigingen overgaande in een heerlijke belofte.

Dat wijst er al op, dat we in het huwelijk van Hosea, zooals iedereen toestemt, te doen hebben met een zinnebeeldige handeling, dat wil zeggen met een daad, die diende, om het woord, dat God door Hosea tot Israël had te brengen, aanschouwelijk voor te stellen.

Hosea moet zich die vrouw en kinderen nemen, „want het land hoereert ganschelijk van achter den Heere“ (1:2). Hij moet zijn eerste kind, een zoon, Jizreel noemen, „want nog een weinig tijds, zoo zal ik de bloedschulden Jizreels bezoeken over het huis van Jehu, en zal het koninkrijk van het huis Israëls doen ophouden; en het zal te dien dage geschieden dat Ik Israëls hoog verbroken zal in het dal Jizreels (1:4-5). Ook van de twee andere namen Lo-Ruchama (Niet ontferme) en Lo-Ammi (Niet Mijn volk) wordt duidelijk het zinnebeeldig karakter door God aangegeven (1:6-7 en 1:9-12). Ook van wat in hoofdstuk 3 wordt verhaald, wordt dadelijk de zaak, die het voorstelt (Gods tuchtiging van Israël) genoemd (3:4-5).

Tot hiertoe is er een soort algemeene meening onder de uitleggers. Maar dan gaan de wegen uiteen en krijgt men twee opvattingen over Hosea 1-3.

Ik eerste is de idealistische opvatting. „Dit huwelijk“, zegt men, „is nooit anders voltrokken geweest dan in een visioen“. Hosea heeft dat alles meegemaakt als Petrus met dat laken „in een vertrekking van zinnen“ (Hand. 11:5). Of ook, men meent, dat we te doen hebben met een allegorie, een verhaal, waarvan alle trekken moeten worden overgebracht dadelijk op het huwelijk tusschen Jehova en Israël. Hosea heeft dan dezen vorm gekozen, om meer indruk te maken.

Tot deze idealistische opvatting, hetzij in visioenen of in allegorischen zin heeft de volgende redeneering geleid. Dat de profeet met een vrouw als Gomer zou trouwen, zou ergerlijk of wel zadelijk aanstootelijk zijn. Hoeveel te meer dan, als hij dit deed op het bevel van den Heere. En dan nog wel twee keer! Want in hoofdstuk 3 staat, dat de Heere zeide: „Ga wederom heen, bemin een vrouw, die bemind zijde van haren vriend, nochtans overspel doet“ (3:1). Tot zoover de idealistische opvatting.

Daartegenover staat de realistische, die zooals de naam al uitdrukt aan de werkelijkheid van Hosea's huwelijk vasthoudt. Maar onder de voorstanders van deze opvatting kan men ook weer twee groepen onderscheiden. Velen meenen, dat Hosea een ongelukkig huwelijksleven heeft gehad. Zijn vrouw liep van hem weg en werd slavin van een anderen man, zoodat hij, die haar hevig liefhad, haar moest terugkopen. Terwijl hij nog over dezen terugkoop broedde (en voor dit broeden wijst men dan op hoofdstuk 2, waarvan dan de eerste negen verzen als woorden van Hosea worden beschouwd) ging hem ineens een licht op over het „waarom?“ van dit alles. Zoodat hij door zijn vrouw, is Jehova door Israël behandeld! Eenmaal op deze idee gekomen, ziet hij in, dat Gods hand hem tot dat huwelijk leidde en nu terugziende en begrijpende brengt hij de boodschap over aan zijn volksgenooten: „De Heere zeide tot mij“ (1:2). Hoewel dit hem pas achteraf bewust is geworden, nadat hij alles heeft beleefd. Van daar dat men dezen vorm van de realistische opvatting noemt de biografische. Zeer smakelijk wordt ze dikwijls voorgedragen, b.v. dat Gomer een tempelslavin is geworden van den priester en zijn zonen, die in Cap. 4:6-8 worden bedreigd. Dat Hosea's klacht in 4:11-14 wel zeer doorleefd is, omdat zijn eigen Gomer tot die tempeldeernen had behoort of op dat oogenblik behoorde.

De groote waarde van de biografische opvatting ligt hierin, dat ze in het volle licht stelt den menschelijken factor van de profetische inspiratie en ons ervan doordringt, dat we in Hosea te doen hebben met een man van liefde vol voor een vrouw, die zich onwaardig gedraagt. Dat we ons bewust worden: achter die sobere woorden van dit gedeelte van den Bijbel ligt een geweldig drama. En dat is dan ook de zwakte van de idealistische opvatting, dat dan het vuur en de gloed van Hosea's woorden hun menschelijken voedingsbodem absoluut gaan missen, dat dan zijn profetie minder door zijn ziel is heengegaan dan alles doet verwachten niet alleen, maar ook dan duidelijk wordt uitgesproken.

„De Heere dan zeide tot Hosea: Ga heen, neem u een vrouw der hoerijen en kinderen der hoerijen“ (1:2). Zie, zeggen de aanhangers van de realistische opvatting, maar dan zij, die hier denken aan een door God bevolen symbolische handeling, waarom kan de Heere dat niet aan zijn knecht bevelen?

Zeker, het is opzienbarend, dat een profeet moet trouwen met een slechte vrouw (ja juist: opzienbarend) maar is het een zonde? En men behoeft nog niet eens aan te nemen, dat pas later tijdens het huwelijk de overspelige aard van de vrouw uitkwam. De drie kinderen met hun vreemde, ook door God opgegeven, namen, loopen dan als een dagelijksche prediking, evenals de kinderen van Jesaja, in hun omgeving rond.

Maar, zegt men, in hoofdstuk 3 dan. Daar moet men dan toch aannemen, dat Hosea een tweede vrouw, van overspeligen aard, zich koopt moest. Zeker, maar wat is daartegen? En Gomer kan toch gestorven of weggelopen zijn? Misschien was ze wel verstooren.

Maar het meest waarschijnlijk is, dat de vrouw in Hosea 3 dezelfde is als die in hoofdstuk 1, n.l. Gomer, die slavin is geworden bij een anderen man en nu door Hosea moet worden teruggekocht. Strijd met Deut. 24:1-4 bestaat er in het minst niet.

Dus Hosea is op Gods bevel getrouwd met een overspelige vrouw, die Gomer heette, eene dochter van Diblahim. Alle pogingen, om dezen naam allegorisch te verklaren, zijn mislukt en allegorie kan deze geschiedenis dus moeilijk wezen. Neen, ze is een door den Heere bevolen symbolische of zinnebeeldige handeling, die in werkelijkheid werd uitgevoerd.

### Tegen de lijkverbranding.

Goede vermaningen worden onder ons niet zelden bedorven door malle argumentaties. Dit is ook het geval met ons betuigen (minder dan betoogen) van bezwaren tegen lijkverbranding: er wordt dikwijls veel biggelslept,

dat niets met de zaak heeft uit te staan, of dat onjuist gedacht is.

Daarom is het verblifdend, als de argumentatie nuchter blijft en de kern der dingen raakt. Dit lijkt me het geval in onderstaand gedeelte uit de rubriek Vragen-bus van het „Geref. Jongelingsblad“:

Dezelfde vraag op welken grond wij tegen crematie, d.i. lijkverbranding moeten zijn?

Antwoord: Dat de actie voor lijkverbranding opgekomen is uit anti-christelijken kring kan wel tot voorzichtigheid stemmen, maar is niet alles beslissend. Onze houding mag niet puur negatief zijn.

Wat de Bijbel en de crematie betreft, de Schrift kent ze wel, maar gebiedt ze alleen in een twaalf gevallen van ergerlijke zonde onder Israël en vermeldt ze voorts onder Israël zonder nadere beoordeeling, als een hooge uitzondering bij gevaar van lijkschennis of bij onmogelijkheid van begraving. Reeds deze houding der H. S. moet ons persoonlijk ertoe brengen de verbranding niet te verlangen. Een uitdrukkelijk verbod lezen we niet. Voor Geretor. meerde menschen is dat ook niet noodig. Voor allen en nog wat een bijbeltekst te vragen was nooit het stelsel der Gereformeerden. Gods Woord als organisch geheel vordert o.i. echter, dat we de crematie tegenstaan.

In de eerste plaats, wijl de crematie den mensch stelt als vrije beschikker over het lichaam. De Schrift stelt God als Eigenaar van den naar lichaam en ziel naar Zijn beeld geschapen mensch.

Ook als Eigenaar van het menschelijk lichaam (1 Cor. 6:13, 15).

De zonde van den moordenaar is dan ook aanranding van het Beeld Gods door schennis van het lichaam, zoodat ziel en lichaam worden gescheiden.

De zonde der crematie is aanranding van het Beeld Gods door schennis van het lichaam, nadat ziel en lichaam zijn gescheiden.

Dat we over het lichaam niet vrijelijk mogen beschikken is dan ook het beginsel (welk aan Lev. 19:28, 31:5, en Deut. 14:1 ten grondslag ligt).

Vervolgens is de begraving christelijk, wijl de den dood erkent als daad van den eenigen Beschikker over alle leven en dus aan den Almachtige, die den hand tusschen ziel en lichaam doorsneet, het lichaam overgeeft, opdat Hij ten jongsten dage uit de kiem van datzelfde lichaam een geestelijk lichaam in onverderfelijkheid opwekke.

Nog nu al het lichaam tot ontbinding overgaan, dan mag daarin alleen de hand Gods en nimmer het ruw uiteenrukkend werk van den mensch zijn. De mensch vergrijspt zich aan het eigendom eens Anderen.

Wij kunnen dan ook niet deelen het standpunt dergenen, die meenen, dat de Overheid aan de achterlijkende betrekkingen of wel aan de laatste wilsbeschikking van den overledene in dezen vrijheid moet laten!

Een overheid, aan de goddelijke ordinantie gebonden, kan aan de testamentaire beschikking of aan de familieleden van den gestorvene geen recht toekomen te beschikken over datgene wat aan God behoort.

Wij laten dus in dezen zelfs de praktische opmerking, dat de opgraving in geval van misdrijf aldus onmogelijk wordt gemaakt, terzijde. Hoezeer van betekenis voor den wetgever, voor ons mist ze principieel waarde.

Het voornaamste argument lijkt me altijd dit: doe zoo weinig mogelijk aan wat Gods eigendom is en, — toekomst heeft.

### „Wij vreezen zoo...“

In de „Chr. Geref. Kh. van Rotterdam“ schrijft ds P. de Groot:

Toch zeggen wij nogeens: uiterste voorzichtigheid is hier aanbevolen. Er is ons inzien ook degelijk bezwaar tegen dat Prof. Aalders sommige teksten in Jeremia schrijft, of van Gereformeerde zijde bezwaren inbrengt (tegen het auteurschap<sup>1)</sup> van Prediker, Klaglieden en Hebreënbrieff. Wel doet men een beroep op Vader Hellenbroek, die zegt dat hij onmogelijkheid toef, op exegetische gronden, dat Salomo niet de schrijver van het Hooglied was.

Wij vreezen zoo dat zulke dingen de Goddelijke autoriteit der H. Schrift bij ons volk nog meer verslappen. Bijbelvaste menschen zijn er in onze dagen toch al zoo weinig. Niettemin is tekstcritiek zooals boven omschreven heel iets anders dan schriftcritiek. Het laatste tast den inhoud der H. Schrift aan en dat doet het eerste niet.

Het lijkt me gevaarlijk, en onbroederlijk, zulke stemmen te negeeren. Maar overigens:

a. voorzichtigheid is altijd goed;

b. alles, wat God eischt van ons, brengt „gevaaren“ mee, en wie dat vergeet (b.v. in het vraagstuk der voorzichtigheid) is niet voorzichtig;

c. wij weten er niets van dat teksten uit Jeremia geschrapt worden;

d. wij vreezen zoo, dat het heendraan om de kwesties (met een slag om den arm) de menschen noodeloos ophoudt, anderen zonder argumenten onzerzijds overlaten aan de beïnvloeding der tegenstanders, en de belijders — schapen van Christus' kudde — in de ellende LAAT, door ze de noodzakelijkste onderscheidingen tusschen goed of kwaad beginsel, niet te leeren;

e. heeft deze Kerkbode in eenig concreet geval een concreet argument, och, dat men ons er mee help!

<sup>1)</sup> Waarschijnlijk in bedoeld: tegen de mij. De de Groot geleerde opvattingen dienaangaande.